

MARCEL YABILI

**Was King Leopold
Een Penny Waard?**

Musée Familial Yabili

ISBN 978-2-38354-111-0
E-boek

Alle intellectuele eigendomsrechten voorbehouden en beschermd,
zowel voor de auteur zelf over de gehele inhoud als voor de houders van
rechten die de toestemmingen hebben gegeven, alsook ambtshalve omwille van
publiek domein of het wetenschappelijke karakter van initiatie
aan de historische kritiek toegepast op de RD Congo.
De niet-geïdentificeerde illustraties en documenten, ondanks grondig onderzoek
zijn gemarkeerd met "alle rechten voorbehouden"

© 2025 Marcel YABILI

Marcel YABILI

Was King Leopold een penny waard?

uittreksel uit het boek

De geniale koning-bouwheer van Lumumba (deel 5):

IN DE RECHTBANK

Musée Familial Yabili

VAN DEZELFDE AUTEUR

Recht

Code de la Zaïrianisation, Éditions Mwanga Hebdo, 1975.

État de droit : Cour Constitutionnelle, PUL, 2012.

Les Juridictions Judiciaires, Ed. M. Yabili, 2013.

Je crois en Droit, Ed Bahû-Bab, 2014.

50.000 taxes, Mediaspaul, 2016.

La fiscalité réglementaire, PUL, 2018.

Ikyupo, étude comparative de mariages, PUL, 2019.

Literatuur en essays

Le géant d'Afrique, le géant d'Asie, L'Harmattan, Paris, 2012.

Vraiment : Congo, une tribu, Mediaspaul, 2015.

Je connais mon visage, Mediaspaul, 2015.

Really ! Congo, a tribe (EN), Mediaspaul, 2016.

Deux saisons sans la 3e république, Les Impliqués, Paris, 2017.

Chine-RDC, chronique colonisation choisie, L'Harmattan, 2020.

Le roi de Lumumba (T1), Fake news, Mediaspaul, 2020.

Mijn waarheid over Leopold II (NL), Musée Familial, 2020.

Le roi de Lumumba (T3), 135 ans et+, Mediaspaul, 2021.

The Greatest Fake News (EN), Musée Familial, 2021.

Chine-RD Congo, il manque un détail, Les Impliqués, 2022.

Le roi de Lumumba (T2), Une imposture, Mediaspaul, 2022.

MY job d'avant : grand reporter, Calures, 2023.

Le roi de Lumumba (T4), Le livre blanc, Mediaspaul, 2023

Cata katangaise, Musée Familial, 2024.

The White Paper (EN), Musée Familial, 2024.

Mystifying (EN), Musée Familial, 2025.

La justice, dès qu'on le voudrait, 2025.

Realmente ? Congo, uma tribo ! 2025.

Le Onzième juge, 2025

Kunst & Cultuur

Un arbre sur la Lubumbashi, Musée Familial Yabili, 2017.

175 millions ! en 2045, Musée Familial Yabili, 2018.

Lubumbashi, carte architecturale du patrimoine, ULB, 2019.

Watoto, Musée Familial Yabili, 2021.

Kiwéle, concert de chants du cuivre, Musée Familial, 2024

100 fleurs Saint-Valentin 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025

Nb. Sinds 2012 zijn alle titels beschikbaar in digitaal en in lijn.

*Aan de Congolese historici,
wiens wonderlijke ras,
nauwelijks uitgedroefd,
is bedreigd met uitsterven!*

*Met mijn dank
voor iedereen die dit project heeft verwelkomd
onverwacht, zeer lang
en resoluut politiek incorrect.¹*

¹ Er zijn geen dankbetuigingen voor een sponsor of wat dan ook.
Die zijn er niet!

Je moet nooit nooit denken!

Nooit! Ik had nooit gedacht dat ik de behoefte of zelfs het idee zou hebben. of de tijd om onderzoek te doen of me uit te drukken over de eerste jaren van de territoriale en internationale entiteit ingericht door Léopold Louis-Philippe Marie Victor van Saksen- Cobourg-Gotha geworden Léopold II, koning der Belgen en Soeverein van de Congo Vrijstaat (CVS).

Ik had niet alleen goede historische kennis: ik had een heel jaar gewijd aan het lezen alleen van de soms verbazingwekkende verhalen over de "donkere kant".¹ Ik had het voorrecht om een Congo opnieuw te lezen dat noch virtueel, noch fictie is, noch een verzameling van beelden en cijfers; ik heb het doorkruist; ik zie het in permanente opeenvolgende periodes. Ik ken mannen die familie of vrienden zouden kunnen zijn; ik heb hun gevoelens.

Maar plotseling stortten mijn referentiekaders in. Ik was in paniek!

Ik was als een wandelaar wiens kompas kapot was.

Ik had het gevoel de vloer te voelen onder de voeten van de passagier van een intercontinentale vlucht, comfortabel gezeten, maar die plotseling beseft dat hij op 10.000 meter hoog zit boven de grond met zoveel leegte eronder. Mijn kennis en mijn meningen werden overspoeld door onzekerheden. Het gevoel was pijnlijk, verontrustend, onaanvaardbaar.

Op een dag barstte ik los: "Hoe? Heeft niemand ooit de simpele realiteiten van het verleden gezien of getoond?" Mijn woede klapte als slagen in het gezicht van een vrouw. Het was een journaliste met wie ik een biertje deelde aan de rand van een drukke straat in de oude stad van de zwarten in Kamalondo, Lubumbashi, in Congo.

Ze kon de klappen incasseren. Ze was een grote priesteres van koloniale geweld en berouw. Ze had voorwoord geschreven voor de heruitgave van *De Misdaad van Belgisch Congo* van Arthur Conan Doyle, om de stinkende wonden van de monarch te verlevendigen.

De man met de baard, de « voorloper van Hitler en Stalin ». ² Maar ze was van streek.

Wat had ik haar kunnen vertellen dat ze niet wist?

Ze reageerde door een nieuwe ronde bier te bestellen, vergezeld van sterk gekruide geitengrillades die onze ideeën verfristen evenals onze blikken op de tafels naast ons en de mensen op de straat die, net als wij, in een vrolijke en luide muziek baadden. Ze hadden niets gemeen met hun voorouders.

Deze bataljons van ellendigen, vernederd, gedegradeerd en misbruikt voor de prijs van bloed en die worden gereduceerd tot stinkballen die worden gegooid naar Leopold II, alsof ze zelf stinkballen waren, stinkende! We zouden waarschijnlijk de gebruikelijke verhalen moeten ontleden en de essentie eruit halen. De misdaad van Congo was een schending van het Verdrag van Berlijn van 1885 en het recht op bescherming en welzijn van de bevolking. Dit recht markeerde altijd de samenleving.

En hier vertel ik over een jonge vrouw die was gearresteerd en opgesloten in een kerker. Ze bracht de nacht daar door, staand, in een toilet dat de neusgaten niet zouden hebben overleefd op duizend meter hoogte. De volgende dag werd ze naar de gevangenis overgebracht. Men had me erover verteld en ik had me ermee bemoeid. « Wat de klachten ook zijn, je arresteert geen mensen; je sluit ze niet op; je traumatiseert ze niet...»

had ik tegen een rechter gezegd. Hij raadde me de verantwoordelijke voor de « haalbaarheid » van de dossiers aan. Omdat we hen geld moesten geven om zich ermee bezig te houden. Maar eenmaal vrijgelaten, onthulde de jonge vrouw dat ze in haar intimiteit was misbruikt door parketagenten. Ze vroeg uiteindelijk om bescherming bij het bureau voor mensenrechten van de Verenigde Naties. Dit gebeurde op het moment dat Congo zelf schreeuwde om de schending van zijn grenzen en de VN en de westerlingen belegerde voor zijn eigen bescherming. Aan de andere kant hadden de Sahel-landen (Mali, Burkina Faso en Niger) de banden met Frankrijk verbroken omdat het hen geen bescherming tegen jihadisten had geboden. En in de 19^e eeuw, hadden meer dan 400 Congolese groepen zich onder de bescherming van de vlag van Leopold II gesteld.³

De onderdompeling in Congo herkalibreert en herschikt percepties en historische gevoelens, allemaal opgelegd door verhalen.

Maar wat had ik de journaliste verteld?

De kaart die me ‘ontmaagd’ had

Zelfs ik was al van streek geweest! Drie jaar ervoor! Het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika, ook wel Tervuren genaamd, had de Geografische Kaarten van Afrika gepubliceerd⁴

Ik had onmiddellijk het boek en de Nederlandse versie ervan aangeschaft voor een vriend. Mijn interesse had ook een persoonlijke reden. De publicatie was gefinancierd door een jonge Belgische miljardair die in mijn stad was opgegroeid. Ik had zijn vader gekend, een grote sportman en grote fietser, met gemeenschappelijke vrienden. Maar de sponsor was in ongenade gevallen vanwege zijn zakeninstinct; het museum toonde gène als dank voor zijn goedheid. Desondanks is het een mooi boek dat een DVD van de digitale kaarten van het continent van 1486 tot 1921.

Gewoonlijk zijn dergelijke publicaties voldoende op zichzelf: je bladert erdoorheen en je plaatst ze in je bibliotheek.

Oude kaarten zijn interessant omdat ze verrijkt zijn naarmate de rapporten van ontdekkingsreizigers komen. Elke ontdekking, bijvoorbeeld van rivieren, werd gedocumenteerd en op de kaart weergegeven die zo de geschiedenis weerspiegelt. Het is spannend. Ik was op de kaart van pagina 223 gestuit, getiteld *Schets van Midden-Afrika en het Bekken van de Congo* zoals het is afgebakend door de Conferentie van Berlijn, Nationaal Instituut voor Geografie, Brussel. 1 januari 1885.

De kaart toont de volledige loop van de Congo-rivier die vanuit het zuidoosten komt, verbreedt en twee keer de evenaar kruist en die terug naar het zuidwesten gaat om in de Atlantische Oceaan uit te monden. De kaart reproduceert de geregistreerde verkenningen op 1 januari 1885. De rivier is versierd met enkele uiteinden van zijrivieren, maar de immensiteit van de Congo is naakt; het is gemarkeerd:

ONVERKEND in het noordwesten van de Evenaar;

ONVERKEND in het noorden van de evenaar ;

ONVERKEND in het zuiden van de evenaar ;

ONVERKEND in het noordoosten en enkele meren.

Hier is deze kaart.

CROQUIS
DE
L'AFRIQUE CENTRALE

et du
BASSIN DU CONGO

tel qu'il a été delimité par la
CONFÉRENCE DE BERLIN.

INSTITUT NATIONAL DE GÉOGRAPHIE
BRUXELLES

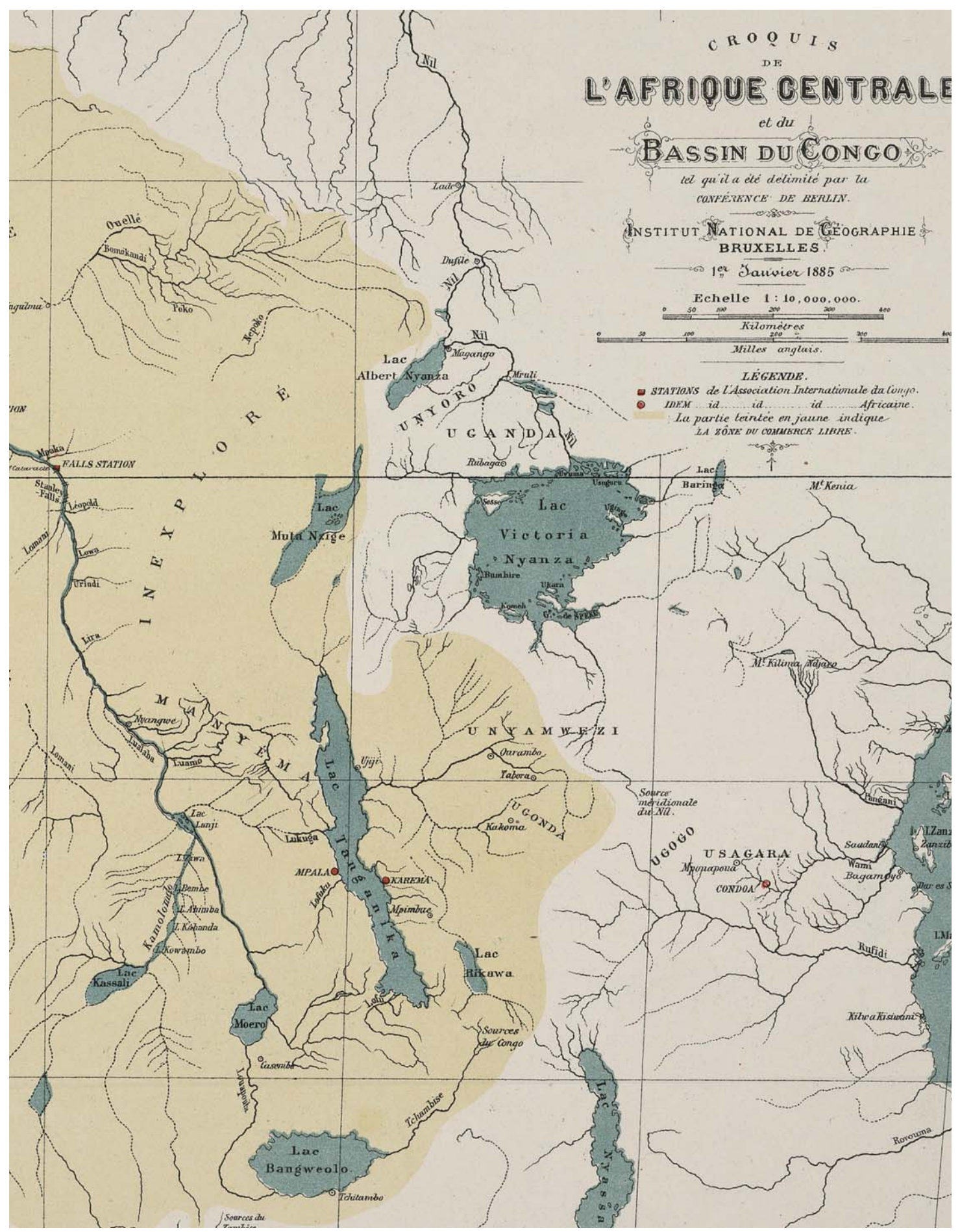
1er Janvier 1885

Echelle 1 : 10,000,000.

LÉGENDE.

- STATIONS de L'Association Internationale du Congo.
- IDEM id id id Africaine.
- La partie teintée en jaune indique LA ZONE DU COMMERCE LIBRE.

Henry Morton Stanley had het continent doorkruist, van 1874 tot 1877, en had 11.000 kilometer afgelegd in 999 dagen. Hij was teruggekomen om enkele delen van het gebied te verkennen.⁵ In 1880, verklaarde hij dat hij de Congolese bevolking had geteld. Volgens hem, waren er 25 miljoen inwoners.⁶

Men vergelijkt de bevolking van Stanley in 1880 met die welke werkelijk werd geteld in 1920. Het arithmetische verschil van 10 tot 15 miljoen inwoners zou aantonen dat bevolkingen zijn verdwenen sinds de telling van 1880. Deze ontvolking is het onbetwistbare bewijs van de misdaad in Congo. En Leopold II werd de "voorloper van Hitler en Stalin".⁷

Beiden schuldig aan menselijke slachtingen.
Ik wist dit allemaal.

Maar kijk! De kaart op pagina 223 had me doen schrikken. Hoe had Stanley in 1880 de hele bevolking geteld, op een echte en definitieve manier, terwijl het gebied nog zeer grotendeels onontdekt was volgens de kaart van januari 1885? Het was schokkend. Een grote historische aarheid, unaniem erkend en benut, werd wankel gemaakt door de oprechtheid van een eenvoudige onschuldige kaart.

Was het een geïsoleerd geval? Of een teken van nalatigheid en incompetentie van de vertellers? Of van hun minachting voor de waarheid? Voor het werkelijke bestaan van miljoenen mensen, gereduceerd tot statistieken en die men in het bloed laat verdwijnen?

Ik was geïntrigeerd. De kaart was pas in 2017 verschenen, zodat ze niet was onderzocht door generaties van vertellers die het brons van de geschiedenis van Congo hebben gegoten.

Ik had mijn twijfels of deze mensen de datum en de vier vermeldingen " ONVERKEND " op deze kaart zouden hebben opgemerkt. Of dat nieuwe kennis hun overtuigingen zou vervangen. Maar ik was niet boos. Nog minder kwaad.

Ik had het vertrouwen in de verhalen verloren.
Ik ben ontmaagd...

De koning van Lumumba

Kort voor onze ontmoeting had de journaliste een buste ontdekt van Leopold II op het grote plein van een Congolese stad. Ze was er totaal van geschokt! Ze had het nooit gedacht.

Niemand zal haar geloven; zoveel zijn de mensen geïndoctrineerd.

De onderdompeling in het echte Congo onthult ook dat Patrice Lumumba, de onwrikbare antikolonialist, Leopold II nooit had gekritiseerd maar hem beloofd had met "geniale koning, koning bouwer" Was hij alleen in zijn tijd? En in het Congo van nu?

Het is zonder lafheid of zelfgenoegzaamheid ten opzichte van het koloniale verleden dat de Congolezen hun eigen percepties en gevoelens hebben.

Bijvoorbeeld, Kuifje is een held van het huidige Congo.

Schermafbeeldingen

© Alle rechten voorbehouden aan de ongeïdentificeerde auteurs.

Er is een universiteitsprofessor die eer betoont aan Léopold II « voor al zijn inspanningen en offers die zijn gebracht ».⁸

© Emmanuel Banywesize Mukambilwa

Deze andere universiteitsprofessor heeft zonder enige gêne het graf van Leopold II in de Koninklijke Crypte van Laeken bezocht. Enz.

Van het «magische» naar het boulimische

Wat de verhalen ook zijn, het lezen van boeken is magisch!

Gemeenschappelijke beschrijvingen geven percepties specifiek voor elke lezer. Iedereen neemt zijn nuance waar van dezelfde kleur of de intensiteit van een liefdevolle omhelzing.

En als het om Congo gaat, moet je er hebben geleefd om te voelen wat aan velen ontgaat. Zo was de « Lone Star Flag » de vlag van alle periodes van Congo, omdat ze de blauwe lucht en het licht van de sterren. » weergaf. Maar Mobutu zag eerder de groene bossen.

Yvan had de voordelen en de smaak van lezen geleerd van een Duitser die was mislukt in zijn koloniale kindertijd.

« Je zou *L'Arbre Blessé* van Han Suyin moeten lezen » zei hij tegen me. De editie was uitverkocht en het is een tweedehands exemplaar gekocht op eBay dat me een fantastisch verhaal onthulde dat ik heb meegenomen in mijn saga over de Chinese penetratie in Congo. ¹⁰

« De Chinese schrijfster spreekt over haar familie en de ellende van het mercantilistische kapitalisme. En hoe Leopold II zich ermee bemoeide.

Het idee van de monarch was landconcessies te verwerven om daar spoorwegen te bouwen en daardoor het recht op de grond en de natuurlijke rijkdommen aan beide zijden van de spoorlijn te exploiteren. Want het leggen van rails in China, gaf recht op kolonies!

« Maar China was al benaderd door Amerikanen, Engelsen, Fransen en Duitsers. Leopold II had nauwelijks gewicht met zijn « kleine » Belgische kroon. Gelukkig waren de Chinezen gefrustreerd door de Opiumoorlogen en de misbruiken van de grote landen. Leopold II exploiteerde dit ressentiment door, nog voor de term bestond, in te zetten op een preferentiële Zuid-Zuid! Zijn spoorweginvestering zou niet uit Europa komen of Amerika, maar uit een nieuw continent: Afrika, en uit een nieuw land: de Congo Vrijstaat (CVS)! Hij stuurde een team naar China, bestaande uit onder anderen baron de Vinck en Émile Francqui.

De afgevaardigden ontvingen paspoorten¹¹ « Congolees ». In 1897 werden deze blanke Afrikanen hartelijk verwelkomd in China.

« Maar de vice-koning Li Hing Tchang verborg zijn verbazing niet, tijdens een receptie: « We dachten dat de Congolezen zwarte mensen waren! »

« De CVS (Congo Vrijstaat) kocht percelen in China, en een consortium van Belgische en Chinese financiers verkregen de bouw van de 1.200 km spoorlijn tussen Peking en Hankow. Een route die door rijke gebieden ging die begeerd werden door de koloniale machten. Ingenieur Jean Jadot realiseerde het project, waaronder een brug van 3.500 meter over de Gele Rivier. Vervolgens kwam hij in de Congo de spoorverbinding tussen Bukama en Port-Francqui (Ilebo) bouwen; de stad Likasi droeg zijn naam. »

Het meest buitengewone in dit verhaal was Leopold II.

In 1895 een Afrikaanse nationaliteit gebruiken om een internationale markt te winnen in naam van een derdewereldisme dat zelfs niet eens voorstelbaar was. Hij was extreem slim, zeer elegant en heel verfijnd; bewonderende Engelstaligen zouden zeggen « SMART ! » of « magisch » !

Het was ongetwijfeld de eerste keer dat Congolese nationals gerespecteerd en internationaal beschouwd werden. Met deze "zet" verdient de internationale status van de Congo Vrijstaat (CVS) geen spot van salons, maar trots voor de Afrikanen. Inderdaad, in die tijd hadden de gekoloniseerden de nationaliteit van hun metropolen. En het continent telde slechts drie soevereine staten: Ethiopië (800 v.Chr.), Liberia (1847) en de CVS (1885).

Dit was nooit opgemerkt. Noch gezegd.

De reus van Afrika, de reus van Azië, het verhaal van een strijd die onbekend is, mijn saga van de Chinese penetratie in Congo, ging over een eeuw zoals het tweede werk *China-Congo, chroniek van een gekozen kolonisatie*.

Het derde deel ging over een ommekeer in de Geschiedenis; het China, waar « Congolezen » spoorwegen hadden gebouwd, stelde voor om rails in Congo te leggen! Maar in ruil voor natuurlijke hulpbronnen.

Men sprak van een « contract van de eeuw »!

Het ging over leonine clausules, beschuldigingen van plundering van de natuurlijke hulpbronnen en bloedmineralen.

Was de hedendaagse Congolese geschiedenis met China niet een herbeginning van Bloed op de lianen van Daniel Vangroenweghe ?

Van de plundering van natuurlijke hulpbronnen ?

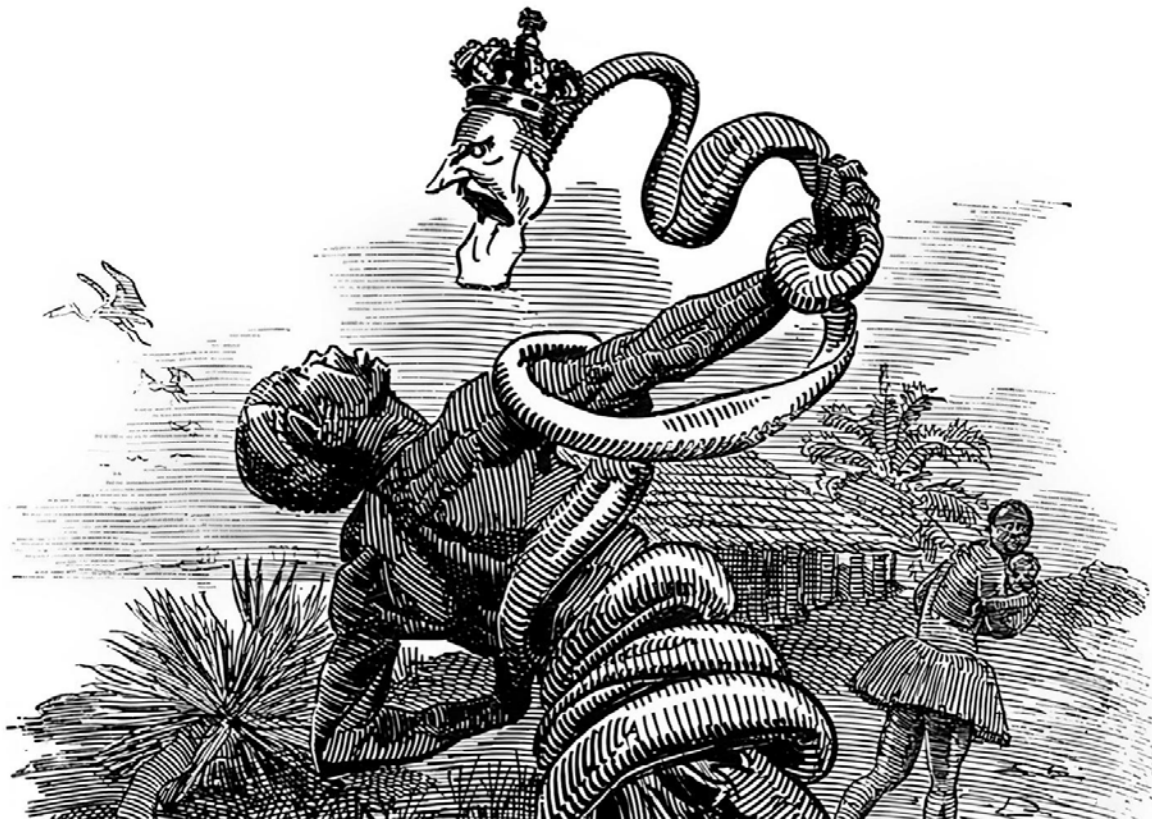
Van Leopold II ?

Wereldwijde en onbetwiste koning van rubber ?

Ik kon deze historische antecedenten in enkele regels uit populaire verhalen en illustraties halen.

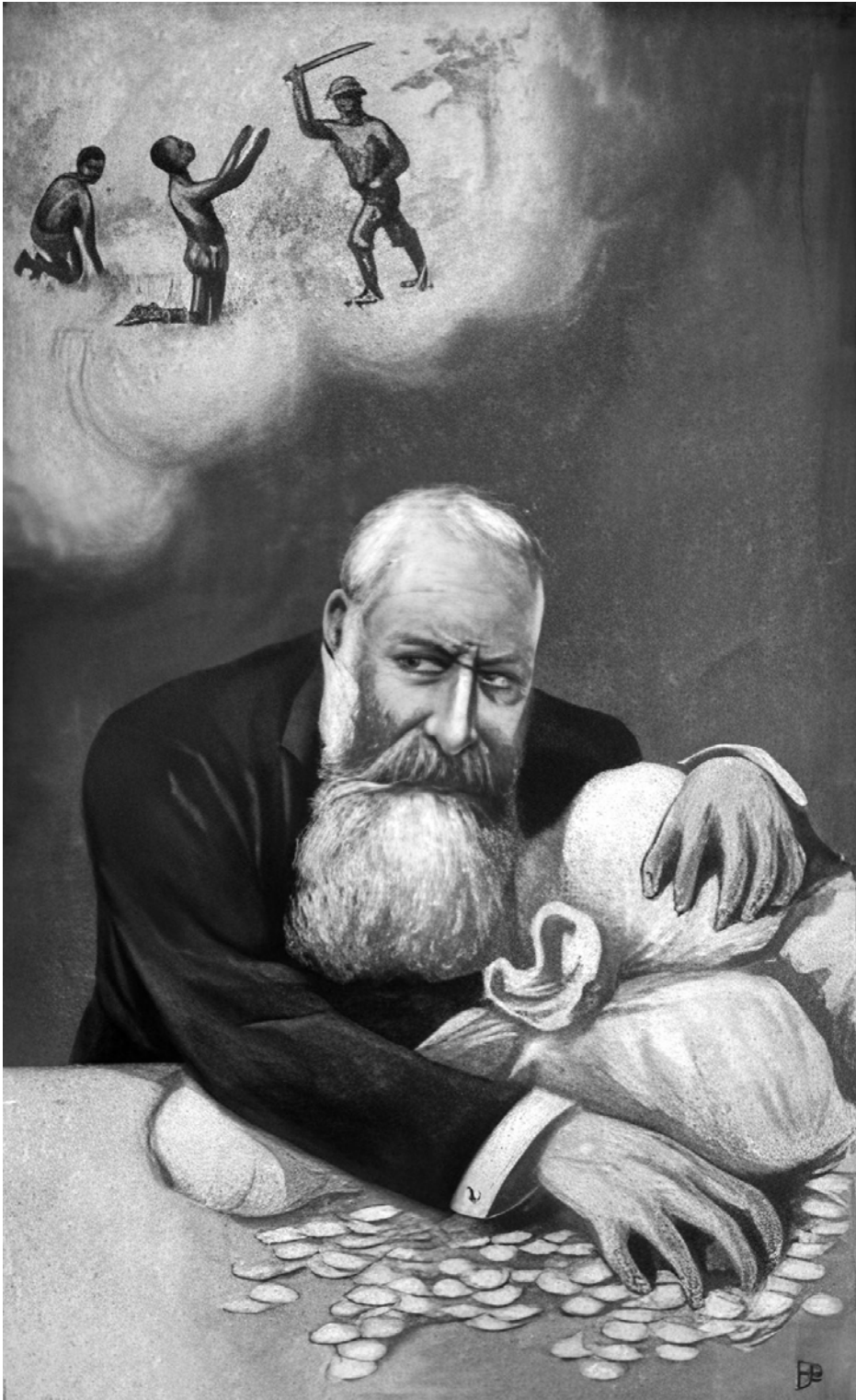
De Britse consul Roger Casement is de referentie voor deze periode. Hij sprak over een "rubberoorlog".

Rubber". Congo had verschillende natuurlijke rijkdommen, waaronder ivoor, maar het is getekend door de hebzucht en het rubber van de Belgische monarch, zelfs in beelden.

In the Rubber Coils, the Congo "Free" State © Wikimedia Commons.

Dat is nooit gezegd

Volgens de verhalen bracht rubber enorm veel op. Men heeft Leo II afgebeeld « zittend op hopen menselijke schedels, omringd door zakken met goud, de vrucht van zijn plunderingen... zijn zwarte onderdanen op een barbaarse en wrede manier onder druk zetten om zijn onverzadigbare hebzucht te stillen... »

© Wikimedia Commons.

Ik kon schrijven zoals iedereen, en met relevantie, dat « *Leopold II een monarch was die droomde van grootheden voor het jonge koninkrijk België, maar vooral om rijk te worden voor zichzelf* ». Niet in staat om een kolonie te kopen of met wapens te veroveren, richtte hij in het hart van Afrika een geheel nieuwe territorium op dat hij pompeus de Congo Vrijstaat noemde. Het was zijn « persoonlijke staat »; zijn « persoonlijke kolonie ». Hij kon alles doen en alles nemen. Plotseling, onthulde het Bekken van de Congo dat was gelabeld als « terra ignota of onbekend land » een juweel, een schat: rubber.

*De roes van geld maakt altijd gek. Er waren slachtoffers onder de bevolking. Er waren ook jaloerse landen en hun hulpverleners die Leopold II bestreden om te proberen hem de mooie Congolese vrouw te ontnemen*¹². Kortom, Leopold II was de wereldwijde koning van rubber. Enz. »

Echter, dit populaire verhaal was gebaseerd op de romaneske en emotionele lading, een veelheid van onwaarschijnlijkheden en een hoog percentage van misbruik. Dit formaat was niet geschikt om te verwijzen naar of te evalueren naar overeenkomsten met de huidige Chinese penetratie in Congo ten koste van miljoenen ton mineralen die miljarden dollars opleveren. Dus, praten over het economische en financieel verleden van de CVS vereiste nu economische gegevens. Dat was nieuw.

De natuur en de waarde van rubber verdienen preciseringen. latex komt van het sap van tropische bosplanten. Echter, « puur rubber heeft verschillende tekortkomingen: zeer plakkerig wanneer het aan de zon wordt blootgesteld, het smelt bij hoge temperatuur en het wordt hard en bros bij lage temperatuur, enz. Ontdekkingen hadden de toepassingen tussen 1770 en 1835 verbeterd ¹³In 1839 vond Charles Goodyear de industriële vulcanisatie uit, een proces dat rubber beter bestand maakt tegen temperatuurverschillen ».¹⁴

Daarna versnelde alles. In 1885 werd de CVS opgericht. De nieuwe staat heeft financiering nodig. « *In 1887 vond Dunlop de band uit; dit revolutioneerde de mobiliteit van de fiets en de auto. De wereldwijde behoeften explodeerden.*

Wat Congo betreft, had Léopold II een monopolie op bijna alle activiteiten en rijkdommen verworven. Hij organiseerde de oogst maximaal... Zodat Congo de « mijn van rubber » van de wereld werd. Het gebied leverde 33.000 kilo rubber in 1895, 50.000 in 1896, 278.000 in 1897, 508.000 in 1898...

Deze absoluut enorme oogsten hadden buitengewone winsten opgeleverd voor de particuliere bedrijven die Léopold II had opgericht, en waarvan hij de belangrijkste aandeelhouder was. De prijs van een kilo rubber bij vertrek uit Congo was 60 keer lager dan de prijs in België...»¹⁵ In werkelijkheid was de CVS « het rijk van de rubber en een grap ». ¹⁶ Enz.

Dit nieuwe verhaal is ook romanesque. Het geeft de hoeveelheden rubber in kilo's aan, om de cijfers te verlengen en de sensatie van een groot volume « gestolen » middelen; of suggereren dat rubber een « waardevol » materiaal was gemeten in grammen, zoals men had gedaan voor goud en zilver gestolen in Mexico en de Andes.¹⁷ Laten we realistisch zijn en serieus: verdienden 33 ton in 1895, 50 ton in 1896, 278 ton in 1897 en 508 ton in 1898 de toekenning van de titel van wereldrubberkoning?

Men merkt ook op dat de wereldtitel wordt toegekend op basis van slechts 4 van de 23 jaren van heerschappij van de absolutistische heerser, super rijk en dief. Andere vertellers gebruiken de periode van 6 jaar (1896 tot 1901) om te beweren dat rubber 53 tot 87% van de exporten zou vertegenwoordigen. ¹⁸ Enz. Deze manipulaties van beperkte cijfers hadden de nieuwsgierigheid gewekt en aangemoedigd om kleine onderzoeken te doen. En, verrassing, de documentatie bestond en was overvloedig.

Men ontdekt snel de armoede van de populaire verhalen. Er zijn overeenkomende gegevens over de CVS die aangeven dat er 576.500 kilo rubber (en niet 33.000) in 1895, 1.317.300 (en niet 50.000) in 1896, 1.662.400 (en niet 278.000) in 1897 en 2.113.500 (en niet 508.000) in 1898. De «plundering» was groter...

De populaire verhalen hadden vijf kronen kunnen toekennen...

We ontdekken ook dat de economische gegevens allemaal afkomstig zijn uit het Bulletin Officiel van de CVS, dat in 23 jaar (1885-1908) in totaal 10.000 pagina's telde. Daarom werd Congo niet als een persoonlijke schatkist beheerd.

Dit was nog nooit eerder gezegd.

TOTAAL VAN DE RUBBER VAN DE CVS		
Jaren	Totaal gewicht in Kilo's	Totale waarde in Congolese francs Fc
1886	30.951	136.184 Fc
1887	30.050	116.768 Fc
1888	74.294	260.029 Fc
1889	131.113	438.895 Fc
1890	123.666	556.497 Fc
1891	81.680	326.720 Fc
1892	156.339	625.356 Fc
1893	241.153	964.612 Fc
1894	338.194	1.472.944 Fc
1895	358.879	1.794.365 Fc
1896	1.317.346	6.586.730 Fc
1897	1.662.380	8.311.900 Fc
1898	2.113.465	15.850.987 Fc
1899	3.746.789	28.100.917 Fc
1900	5.316.534	39.874.005 Fc
1901	6.022.733	43.965.950 Fc
1902	5.350.452	41.733.525 Fc
1903	5.917.983	47.343.864 Fc
1904	4.830.939	43.478.451 Fc
1905	4.861.767	43.755.903 Fc
1906	4.848.931	48.480.310 Fc
1907	4.656.723	43.982.748 Fc
1908	4.559.926	30.770.500 Fc
TOTALE 23 jaren	56.772.287	448.928.160 Fc

Hier zijn de 23 jaren. Dit was niet eerder getoond.

Vervolgens zijn deze cijfers nooit betwist of in twijfel getrokken door wie dan ook.

Dit was ook nooit gezegd.

En dat is niet onbelangrijk.

Dit betekent dat elke onderzoeker, zelfs onhandig, kon en moest ze absoluut opmerken. Negeren of slecht omgaan met de werkelijke hoeveelheden diskwalificeert de vertellers en hun werk. Dergelijke vervalsingen zijn niet alleen dom; het is lachen om mensen. Het is een misdaad tegen de waarheid.

Echter, deze cijfers tellen alle exploitaties (traditionele, particuliere en openbare) van rubber op het gebied. De CVS registreerde ze nauwgezet omdat het

douanerechten incasseerde bij het verlaten van het land. Deze heffing werd vanaf het begin, in 1885, ingesteld.

Exportdouanetarief

MARCHANDISES :	TAXE DU DROIT par 100 kilog. Fr. c.	
Arachides	1 20	} Pour les quantités inférieures à 100 kilog., le droit sera perçu proportion- nellement aux taux ci-contre.
Café	1 00	
Caoutchouc	20 00	
Copal	8 00	
Huile de palme.	2 50	
Ivoire.	50 00	
Noix palmistes	1 20	
Sésame	1 70	

Vu et approuvé pour être annexé à Notre décret en date de ce jour.

Donné à Bruxelles, le 15 décembre 1885.

LÉOPOLD.

Uittreksel uit het Officiële Bulletin van de CVS.

De CVS was net opgericht op 1 juli 1885. Deze beslissing toont de zorg om de nieuwe staat te organiseren. In die tijd was de vrijheid van handel opgelegd door het Verdrag van Berlijn, verhinderde de invoer te belasten. Niet de uitvoer.

De beslissing geeft aan dat er economische activiteiten bestonden voor de oprichting van de CVS.

Bovendien toont ze het feit aan dat rubber onmiddellijk belast werd tegen 20 frank per kilo, dat de bevolking en particulieren dit product al zelf exploiteerden.

Deze lokale culturele en economische realiteit van rubber is niet waarneembaar in de populaire verhalen.

Integendeel, er is een directe link gelegd tussen rubber, slavernij en Leopold II. Dit is ook uitgebreid geïllustreerd.

"Isn't this a dainty dish
To set before a king?"

From *The Minneapolis Journal*, June 11, 1906.

© *Wikimedia Commons*.

De onjuiste perceptie van ED Morel

In 1890 is de Brit Edmund Dene Morel in dienst bij de haven van Antwerpen bij de rederij Elder Dempster die de verbinding met Boma, de zeehaven en de hoofdstad van de CVS. De jonge boekhouder merkte op dat de schepen veel ivoor en rubber losten en weer vertrokken naar Afrika met wapens. Hij concludeerde dat deze wapens dienden om de Congolezen die het kostbare rubber leverden te intimideren en te vermoorden. Bovendien kostte het materiaal zeven keer de kosten van productie in Afrika. Het was schokkend.

Morel zou de onwrikbare tegenstander van de CVS worden.

In 1904 richtte hij de Congo Reform Association op ¹⁹. Zijn activisme duurde bijna twintig jaar, maar was gebaseerd op dezelfde belangrijke aanklachten die hij in 1904 had gepubliceerd ²⁰, en meerdere keren heruitgegeven. Zelfs de sensationele foto's van de lijdensweg van de zwarten dateren uit 1904. Zo is E.D. Morel de referentie voor de vertellers van Congo, maar voor het jaar 1904...

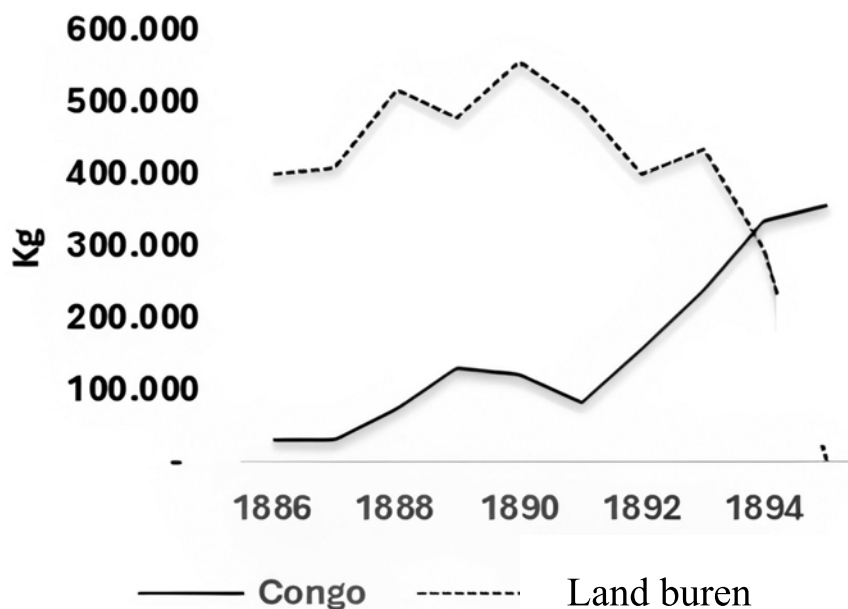
Of het nu de Amerikaan Mark Twain is, ²¹, de Engelsman Arthur Conan Doyle ²² of Jules Marchal ²³ die direct Adam Hochschild heeft gedocumenteerd. ²⁴ In ieder geval, de populaire geschiedenis is bevroren in de woede van een jonge werknemer die niet over alle informatie uit de jaren 1890 beschikte voor de beelden en documenten die hij in 1904 had geproduceerd.

Bijvoorbeeld, wist hij niet dat de wapens die per schip werden verzonden ook dienden voor de antislavernijcampagnes die werden bevolen door het Verdrag van Brussel van 1890.

Hij wist ook niet dat het Verdrag van Berlijn van 1885 de vrijheid van handel "van alle naties" oplegde in het bekken van de Congo. Dit dwong de CVS om via de waterwegen en later spoorwegen, ²⁵ de goederen afkomstig, met name uit de "buurlanden" zoals Angola en de Congo Brazza. enz. te laten vervoeren. Tot 1893 waren de volumes van de buurlanden verreweg groter. ²⁶ Zo had E.D. Morel meer Frans-Portugees rubber gezien dan het materiaal afkomstig van de CVS. Hij wist niet hoe hij deze gedetailleerde en openbare statistieken kon raadplegen:

Jaar	Congo	Land buren	Jaar	Congo	Land buren
1886	30.951	403.806	1892	156.339	404.060
1887	30.050	411.229	1893	241.153	438.176
1888	74.294	519.458	1894	338.194	295.320
1889	131.113	479.331	1895	358.879	4.773
1890	123.666	560.858	1896	1.317.346	175.773
1891	81.680	498.281	1897	1.662.380	122.998

Een grafiek drukt beter de overheersing van de buren uit.

Aan hun kant kunnen de ideologische aanhangers van E.D. Morel niet negeren dat de cijfers die door de VCS zijn verstrekt, bevestigd zijn door de Fransen. In het bijzonder, het Rapport Brazza²⁷ constateert dat bij de havens van Boma en Matadi, « alle Franse producten uit het bekken van de Congo worden op een volledige manier ten gunste van België gemonopoliseerd».

De onvolledige percepties van Morel hebben de geschiedenis belast.

Afrika en de wereld bestonden ook

Kunnen we het vergeten? Rubber is een product van de tropische bossen. Het werd gevraagd door de wereldindustrie. En de ganse Congolese productie werd geëxporteerd.

We zouden de Congolese plaats in de wereld moeten onderzoeken. Dat was nog nooit gedaan. Er bestaan wereldwijde gegevens. Je hoeft ze alleen maar te zoeken om ze te vinden; ze bestrijken de 19e en de 20e eeuw²⁸.

We ontdekken meteen dat Congo noch het monopolie had op de bossen noch op het product.

Allereerst vertegenwoordigde Congolees rubber ongeveer het derde van de Afrikaanse productie²⁹.

RUBBER uit Afrika in tonnen			
Jaar	Totaal Afrika	Congo	Congolees deel %
1890	3.800	850	22,36%
1895	4.000	1.600	40,00%
1900	15.500	5.800	37,41%
1902	12.300	6.200	50,40%
1904	18.500	6.500	35,14%
1906	19.500	6.000	30,76%
1908	15.600	5.200	33,33%
			Algemeen gemiddelde 35,63%

Een rijke onderdrukker in Congo voor twee rijke onderdrukkers in Afrika Fotomontage door de auteur © Wikimedia Commons.

Hoe konden E.D. Morel en zijn volgelingen aan Léopold II de rubber kroon van Afrika geven en de volledige balans (actief en passief) van deze exploitatie zonder de twee te kennen of iets te zeggen over andere rijken en onderdrukkers van het continent?

Bovendien werd rubber meer geëxploiteerd buiten Afrika. Men kan zoeken en statistieken vinden van wereldproductie.

Hier zijn ze, voor de eerste keer ³⁰.

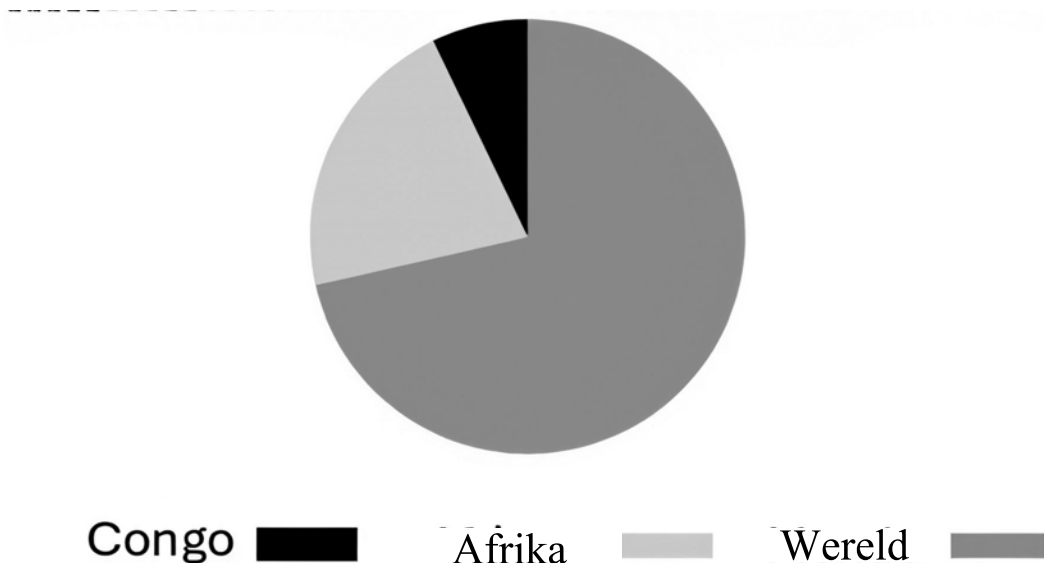
Rubber van de wereld					
	Amérique du Sud	Brésil	Afrique	Congo	% part Mondiale congolaise
1890	25.100	16.000	3.800	850	3,38%
1895	26.500	21.200	4.000	1.600	6,04%
1900	36.200	28.500	15.500	5.800	16,02%
1902	41.100	30.100	12.300	6.200	15,09%
1904	46.000	33.200	18.500	6.500	14,13%
1906	46.200	38.500	19.500	6.000	12,99%
1908	52.000	39.300	15.600	5.200	10,00%
					Moyenne 11,09%

De cijfers variëren afhankelijk van de bronnen. Maar ze bevestigen duidelijk en onmiskenbaar dat:

1° rubber werd voor 70% geproduceerd in Zuid-Amerika.

2° Afrika (buiten Congo) leverde ongeveer 20%.

3° de CVS vertegenwoordigde ongeveer 10%

De vertellers stellen Léopold II als volgt voor:
Hij is de wereldwijde en onbetwiste koning van rubber ...
Hij troont boven de massamoord op de bevolking

Fotomontage door de auteur © Wikimedia Commons.

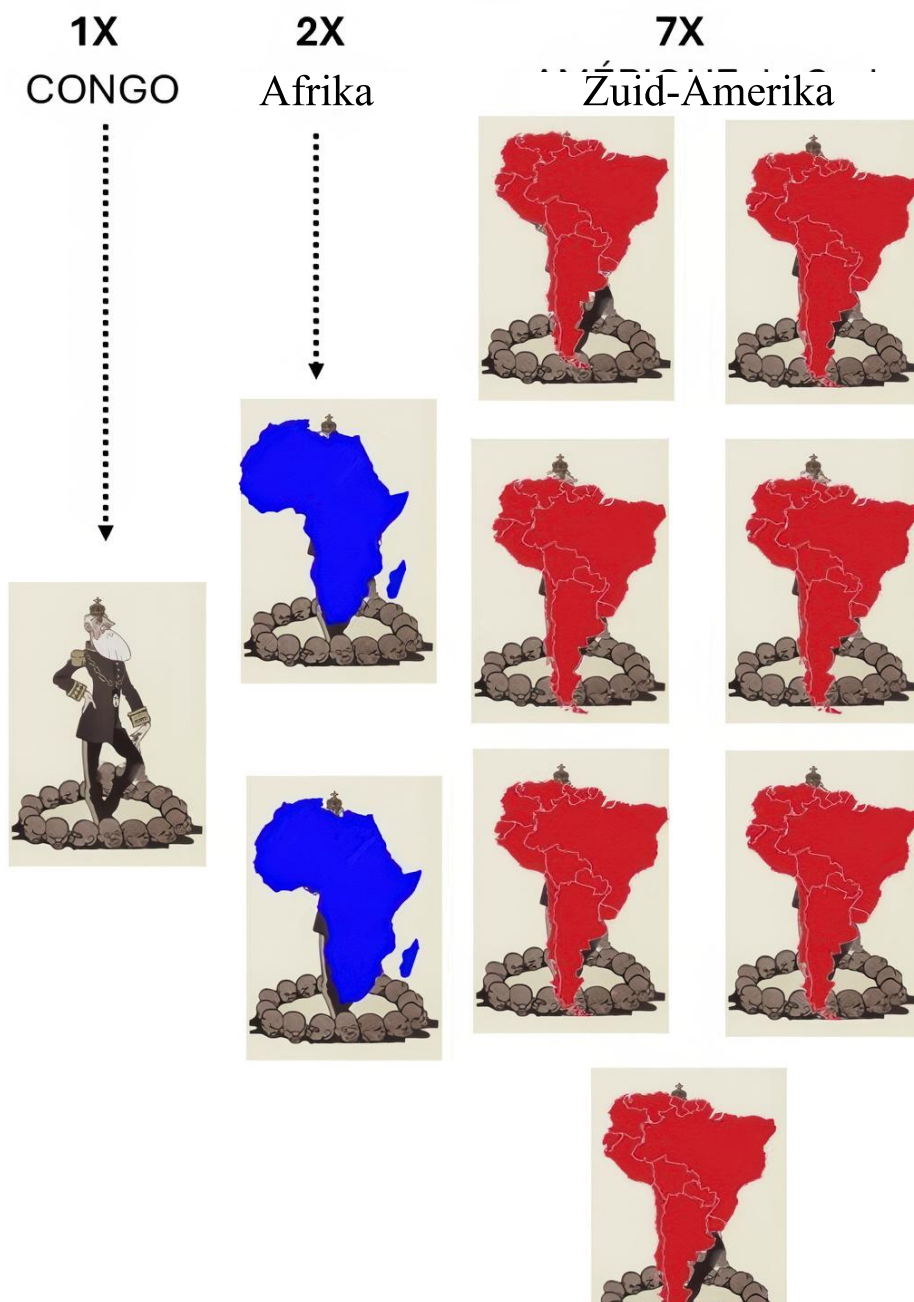
... maar hier is dezelfde weergave in de werkelijke verhouding van wereldwijde hoeveelheden (NB. 1 tot 9).

Hij is een goudhaantje...

Verontwaardiging en woede

Ik had tegen de journaliste gezegd: « Men vertelt ons dat de wereld van de rubber Léopold II was. Men zegt niet dat Afrika van de rubber, twee Léopold II waren! Wat Amerika betreft, waren het zeven Léopold II! Wat zijn de verhalen over de Congo waard die de negen andere Léopold II weglaten? »

Rijkdom van rubber in de wereld

« De vertellers bespotten de mensen! Ze weten bijvoorbeeld niet eens te vertellen dat Leopold II de Congo Vrijstaat had uitgeroepen op 1 juli 1885 Dat de proclamatie in Congo had plaatsgevonden; niet in Brussel! Vervolgens bleef de Belgische Kolonie deze onafhankelijkheidsdatum herdenken als nationale feestdag met een vrije dag, militaire parade, het zingen van Te Deum in de kerken, volksfeesten, enz. Dit gedurende 50 jaar, van 1909 tot 1959! En telkens wanneer 1 juli op een zondag viel, was de feestdag zaterdag 30 juni. De Congo-lezen waren hiervan doordrongen... Zo werd in 1960 besloten de nationale feestdag een dag te vervroegen en kregen we 30 juni als Onafhankelijkheidsdag! »

« Laten we teruggaan naar rubber! Er is iets nog opvallender: de wereldwijde statistieken tonen aan dat Zuid-Amerika in 1908 in dat ene jaar 52.000 ton had geproduceerd; dat is bijna evenveel als de 56.000 ton die de CVS in 23 jaar, van 1885 tot 1908, op de internationale markt had gebracht. »

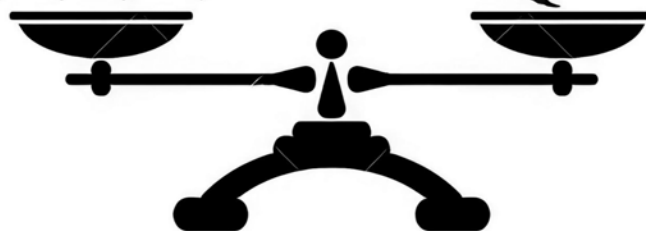
Congo: 23 jaren

(1885-1908)

Zuid-Amerika: een jaar

(1908)

Fotomontage door de auteur © Wikimedia Commons.

Ik had toegevoegd: "De vertellers maken de mensen belachelijk!".
Toen de luide muziek, in de gevallen nacht, onze stemmen verstikte,
had ik mijn stem verheven. Ik was verontwaardigd. Boos!
« Was dat de grote bloederige plundering van rubber? »
Zij, zij knijpte met haar lippen in het schuim van een nieuw biertje.
Toen zei ze tegen me: « Degenen die ons documenteren hebben al hun
werk niet gedaan »
Ze concludeerde: « Waarom zouden jullie het niet doen? »
Daar had ik nooit over nagedacht.

Een pentalogie

Sindsdien zijn mijn verontwaardiging en woede veranderd in passie voor onderzoek en het delen van samenhangende elementen van de geschiedenis van Congo. Tot het punt dat ik er 5 jaar en 5 boeken aan heb gewijd. Een pentalogie.

Ik was begonnen met de historische kritiek. Ze heeft een veelheid aan nepnieuws aan het licht gebracht (T1, 2020), gestapeld en constant, die een racistische voorstelling van de Congolezen heeft gevormd, slachtoffers van misbruik en vernederingen. Dit is schokkend!

Vervolgens heb ik *135 Jaar en meer* (T3, 2021) doorgenomen, van Leopold II tot vandaag, langs Lumumba, met de levensverhalen van gewone mensen. Echte levens bieden verhalen van waardigheid. En de geschiedenis van het land is samenhangend, begrijpelijk, waarachtig; het is vredig en veerkrachtig.

Ik heb *Een Bedrog* (T2, 2022) aangeklaagd; dat van het schrijven van een Belgische geschiedenis van Congo zonder zijn verzoek of deelname.

Het Witte Boek (T4, 2023) heeft ongepubliceerde documenten verzameld: kaarten, afbeeldingen, statistieken en facsimile's van organisatieakten en beheer van Congo, jaar na jaar.

Dit fundament van informatie en de dynamiek van de opbouw van Congo kan de geesten bevrijden en openen.

Eindelijk! "de talrijke en herhaalde beschuldigingen, ernstig en onvergeeflijk, tegen Leopold II kunnen worden ingediend bij de Rechtbank (T5), 2025. Ze zullen vanuit alle hoeken worden bekeken, in termen van schuld en verantwoordelijkheden van "misdaden in de staat" en "staatsmisdaden" volgens de criteria van de huidige juridische normen, inclusief die van het Internationaal Strafhof. Jammer of des te beter!" ³¹

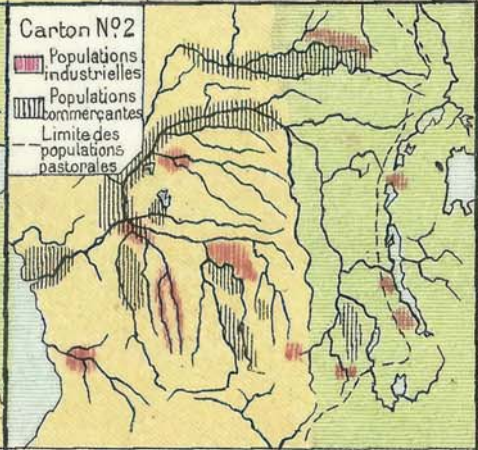
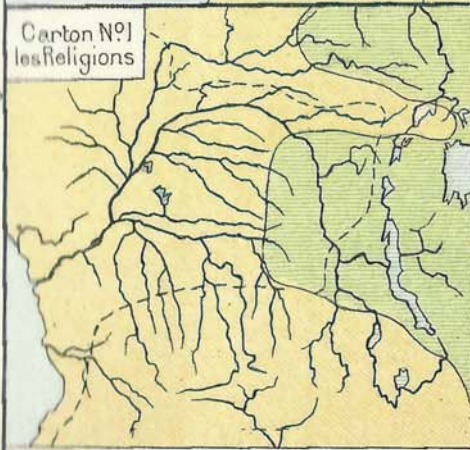
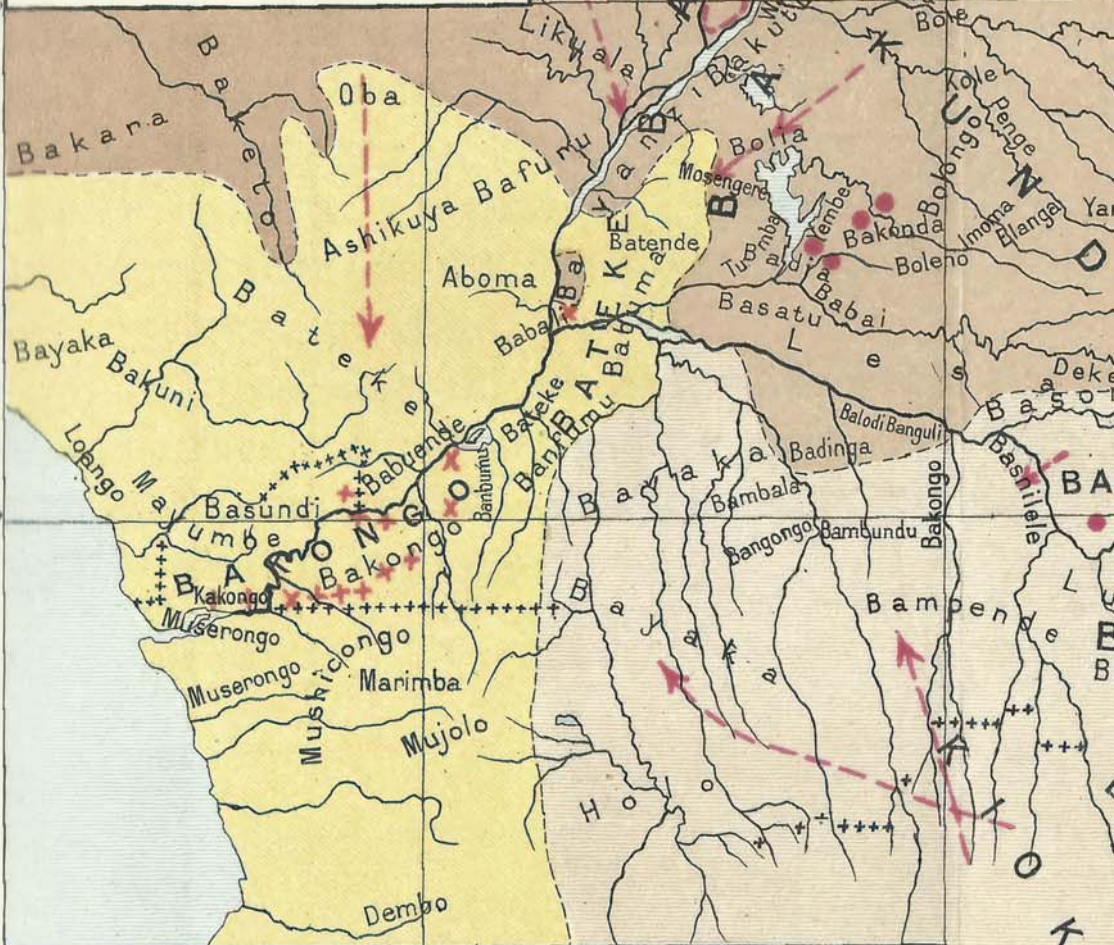
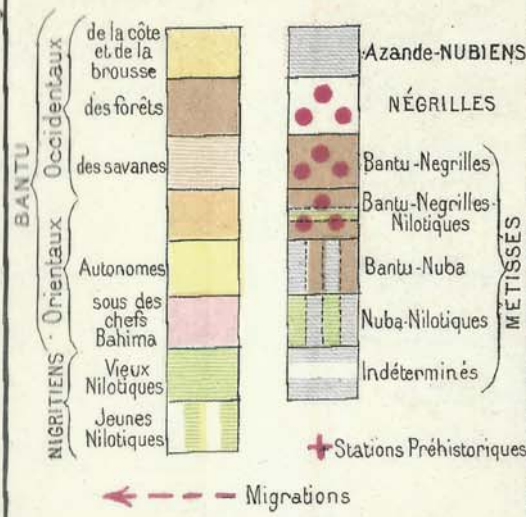
Ik heb veel informatie verzameld en gedeeld. Altijd interessant. Bekend of onvolledig of vervormd, of onbekend. Of zelfs verborgen. Dit is het geval van het boek waaruit deze kaart van 1907 is gehaald (Zie de volgende twee pagina's).

DISSIMULATIES

15°

20°

ETHNOGRAPHIE

--- Limite de l'Habitation rectangulaire
 [Yellow box] Fetichistes [Green box] Ayant subi l'influence musulmane

[Red hatched] Populations industrielles
 [Black hatched] Populations commerçantes
 [Dotted line] Limite des populations pastorales
 [Yellow box] Prédominance du manioc
 [Green box] Prédominance des graminées (Riz, sorgho, etc.)

15°

20°

Ik heb geweldige vrienden. Nuttig. Yvan, weer hij (zie p15), had me een zeldzaam werk gebracht. Zo waardevol voor hem dat hij mij niet toestond, ondanks onze grote vriendschap, het slechts enkele dagen te houden. Het was een boek van 532 pagina's, uitgegeven in 1908.

Ik was betoverd door de invoeging van kaarten van geografische (fysieke, etnografische, politieke en geologische) oorsprong, zorgvuldig gevouwen om tussen de pagina's van het gebonden boek te passen. Bijzonder is dat de kaarten in kleur waren gedrukt.

Want, men betaalde voor de luxe van de vierkleurendruk. In 1908. Nog opmerkelijker is dat deze kaarten gedetailleerd waren.

Door ze te vergelijken met de tekeningen van januari 1885 (zie pp 10 en 11) hebben we de doordringing van het land in 23 jaar ontdekt. De ruimtes vroeger gemarkeerd als « ONVERKEND» waren nu bedekt met duizenden waterlopen, lijnen van hulpbronnen, natuurlijke, economische en geologische, van nieuwe steden en administratieve afbakeningen. Enz.

Deze geografische gegevens schrijven de geschiedenis van de VOC. De etnografische kaart (zie de twee voorgaande pagina's) beschrijft de bevolkingen na de volkstelling van Stanley in 1880. Voor het eerst zijn deze bevolkingen heel reëel. Ze zijn geen getallen van een rekenkundige aftrekking; ze hebben namen, verbindingen, vestigingen en meerdere diversiteiten. zijn net zoveel acteurs, slachtoffers en getuigen van hun werkelijke bestaan en hun rekenkundige uitsterving; van ³² Dit zijn dragers van collectieve herinneringen die de verhalen meer of minder samenhang geven.

De kaart is actueel. Ze bevestigt de aanwezigheid op de grond van bepaalde grensoverschrijdende etnische groepen en zou een einde maken aan nutteloze geschillen over de afkomst.

Kortom, dit boek is een schat. Onmisbaar...

Maar het wordt volledig genegeerd. Het staat in geen enkele bibliografie. Niemand noemt dit belangrijke en interessante boek. Ze verbergen dingen of ze missen het.

Is dat aanvaardbaar?

Hoeveel bronnen en informatie zijn in dit geval? Weer was ik verontwaardigd. Boos. Vaak en te veel keren.

Het is één minuut voor middernacht.

Uiteindelijk is het verhaal van Congo een zelfvoldaan scenario. Het is er een van een witte koning, hebzuchtig en misselijkmakend: Congo en de Congolezen, decorstukken en figuranten misbruikt door het kolonialisme.

Een succesvol scenario, met remakes, dat levert op! Roem en geld! Het is een soort rubber uit Congo dat de hele wereld komt oogsten.

"Een nieuwe Hollywoodversie met dramatisering is gemaakt door de Amerikaanse regisseurs Ben Affleck en Martin Scorsese, in coproductie met de zanger Harry Belafonte. Het echte verhaal kon nog overleven na de klap van Adam Hochschild, auteur van de Geesten van de Koning Leopold II; een informatie-usurpator die al zijn onderzoek in Amerikaanse bibliotheken had gedaan. Maar eenmaal Hollywood het scenario heeft geëxploiteerd, zal het echte verhaal van Congo onmogelijk worden. Voordat dit gebeurt, moeten we de klokken gelijkzetten en een einde maken aan deze vorm van imperialistische plundering van de meest kwaadaardige aard." ³³

Ikzelf was verontwaardigd over dit project van Ben Affleck om "een filmische mensen-dierentuin te produceren waar stralen van bloed in 3D de toeschouwers zouden besproeien wiens harten zouden bloeden bij het horen, in Dolby Stereo, het gekreun van dieren die geslacht zijn. Dit is het oude Hollywood; niet dat van Black Panther. ³⁴ Zonder zorg voor de waardigheid van de Congolezen, opgegraven als vernederden, gedegradeerden. Het is schokkend!" ³⁵ Dit scenario zal worden gekristalliseerd door Kunstmatige Intelligentie die niet de onherleidbare onevenredigheid van 1 op 9 kan kennen, noch dat Leopold II een wereldwijde rubberkoning was.

Dus, het is één minuut voor middernacht!

Zullen de verhalen uit het verleden, onze kennis, onze gevoelens en onze meningen dezelfde blijven als we King Leopold in de juiste wereldproporties kunnen zien?

Zouden we nog steeds succesvolle scenario's en remakes hebben?

Kortom, is King Leopold een cent waard?

Dat is de vraag !

NOTITIES

- ¹ Józef Teodor Konrad Korzeniowski, beter bekend als Joseph Conrad, wiens *Le Cœur des Ténèbres*, 1899, de meest gelezen en meest becommentarieerde Afrikaanse roman is.
- ² Adam Hochschild, *De geest van koning Leopold II en de plundering van de Congo en de plundering van Congo*, J.M. Meulenhoff, beledigt dus Leopold II.
- ³ Vrij. Niet-militaire expeditie. Verdragen
- ⁴ Wulf Bodenstern, *Geografische kaarten*, MRAC in co-editie met Philippe De Moerloose, 2017.
- ⁵ Stanley verkent om de beurt de Albert- en Edwardmeren, en de Congo-rivier van Nyangwe naar Banana (1874-1877), daarna van Banana naar de Stanley Falls (1879), het Leopold II-meer en het Tumba-meer (1882), de Lulonga (1883), de Aruwimi, de Semliki en de Ruwenzori (1887-1889).
- ⁶ De telling was willekeurig, uitgevoerd met de « pifometer ». Stanley zelf gaf 42.608.000 inwoners aan in 1880, in zijn boek in het Engels. Daarna 27.694.100, in de Franse vertaling van hetzelfde boek, gepubliceerd hetzelfde jaar.
- ⁷ Adam Hochschild, op.cit
- ⁸ Tshibangu Kalala, *De Democratische Republiek Congo en zijn 11 internationale grenzen, geopolitiek en internationaal recht*, Bruylant, 2023.
- ⁹ Ofwel « het licht van de beschaving dat het zwarte Afrika verlicht ».
- ¹⁰ M. Yabili, *de Reus van Afrika, de reus van Azië*, L'Harmattan, 2012.
- ¹¹ De Congolese nationaliteit was georganiseerd door het decreet van 27 december 1892. Paspoorten als zodanig bestonden nog niet; reizigers ontvingen « verbale notities » of attesten.
- ¹² Paul Janson, wiens belangrijkste publiek aan de Vrije Universiteit Brussel, de naam draagt, zal zeggen: « Ik zal nooit het werk van Leopold bekritisieren (hij was lid van de kamer) want degenen die hem bekritisieren, met name de Britten, doen dat alleen met de politiek van “haal je daar weg zodat ik me er kan mee bemoeien”. In Erik de Toussaint van CADTM, *De misdaden van het koloniale België in Congo. Herinneringsplicht*, 2020 <http://www.cadtm.org/Les-crimes-de-la-België,2727>
- ¹³ In 1770 vond een Engelse chemicus de eerste gum **uit** om de inktvlekken te wissen. In 1783 bouwen Fransen een stof van waterdichte luchtballon met rubber. In 1820 verbeterde een andere Engelse chemicus de plasticiteit van rubber.
- ¹⁴ Romain Durand, *De geschiedenis van natuurlijk rubber*, Ankore.co, 2021.

- 15 Erik de Toussaint van CADTM, De misdaden van het koloniale België in Congo. Herinneringsplicht, 2020 <http://www.cadtm.org/Les-crimes-de-la-België,2727>
- 16 Dokter Edoardo Baccari, De Congo, Rivista Marittima, Rome, 1908 Deze arts van de Italiaanse marine die in 1903-1904 naar Congo reisde.
- 17 De Spanjaarden hadden geplunderd. Men spreekt van 18.000 tot 25.000 ton zilver en van 100 tot 200 ton goud.
- 18 Isidore Ndaywel E Nziem, Geschiedenis van Zaïre, van het oude erfgoed tot het tijdperk hedendaags, Duculot 1997.
- 19 Ontbonden in 1912.
- 20 De heerschappij van koning Leopold in Afrika, William Heinemann, Londen 1904; Rood Rubber, het verhaal van de rubber slavenhandel die bloeide in de Congo in het jaar der genade 1906, Londen T. Fisher Unwin Adelphi Terrace, 1906. Getransformeerd in Rood Rubber, het verhaal van de Rubber Slavenhandel die bloeide op de Congo gedurende twintig jaar, 1890-1910. Tussen 1906 en 1910, de « slavenhandel die bloeide » werd « slavenhandel die bloedde ».
- 21 Mark Twain, King Leopold's Soliloquy, Warren Co., Boston, 1905.
- 22 De misdaad van Belgisch Congo, op.cit.
- 23 Jules Marchal, ED Mortel tegen Leopold II, De geschiedenis van Congo, 1900-1910, l'Harmattan, 1996 (2 delen).
- 24 Adam Hochschild, op.cit.
- 25 Volgens artikel 16 van het Verdrag van Berlijn: « De wegen, spoorwegen of zijtakken, die kunnen worden aangelegd met het speciale doel om te voorzien in de onschipbaarheid of de tekortkomingen van de waterweg op bepaalde secties van de loop van de Congo, zijn zijrivieren en andere waterlopen die aan hen zijn geassimileerd door artikel 15, zullen worden beschouwd, gezien hun kwaliteit, als middelen van communicatie, als afhankelijkheden van deze rivier en zullen ook openstaan voor het verkeer van alle naties ».
- 26 Bronnen: Officieel Bulletin van Congo en Rapport Brazza
- 27 Het Rapport Brazza, Onderzoeksmisssie in Congo: rapport en documenten, de verstekeling, 2014.
- 28 Jünger, De rubberboom, 1942 in Rubber maakt geschiedenis: Het conflict overde rubber monopolie op https://www.k-online.com/nl/Media_News/Nieuws/April_2014
- 29 Jünger, De rubberboom, op.cit
- 30 Jünger, De rubberboom, op.cit.
- 31 Laatste alinea van Deel IV, Het Witte Boek.

32 A.1. **De West-Bantoe:** A.1.1. Bantu de la côte : a) Les Bakongo (Muse-
rongo, Kakongo, Mayumbe, Basundi et Bakongo) et b) les Bateke (Bateke,
Bambumu, Babuma, Batende, Babali et Banfumu).

A.1.2. **Bantoe van de bossen** : 2.1 de la grande boucle du Congo et du bassin du
Kasaï : a) Les Bangala (Bayansi, Bakutu (*Wangata*), Baloi, Bandjo, Bangala,
Bapoto (*ou Upoto : Bazoko*), Mobali (Maginza), Budja et Mondunga) ; b) Les
Ababua (Ababua, Ba-Ieu, Balisi, Benge, Mongingita, Mongandzulu, Bakango,
Morisi, Mondungwali, Mondungima, Womeme, Monganga et Mobalia) ; c) Les
Mongo ou Balolo (Mongo, Maringa, Tumba, Badia ou Wadia, Bolia, Tolo ou
Babai, Lesa (*Basatu et Dekese*) et Boleno ; d) Les Kundu (Bole, Busira, Kele,
Imoma, Bolongo, Yangi, Elanga, Penge, Yembe et Bakonda) ; e) Les Balodi ; f)
Les Banguli et g) Les Badinga. 2.2. Bantu des forêts du bassin de l'Ubangi : Les
Bwaka, Gobu, Banziri, Bongo (Wate - *Sango, Abira, Zien, Gembele, Wagigi-
Bongo*), Mongwandi, Bunduru et Banza. 2.3. Bantu des forêts du Lomami au lac
Albert-Edouard (Wagenia, Lokele (*Turumbu, Topokes*), Bamboli, Yemaka,
Mokuma, Bakumu, Warega, Bango-bango, Wazimba, Wabembe, Wavira, Wa-
buyu, Watembo, Loali, Mongelima, Mobali, Badjande, Mobendja et Moburu.

A.1.3. **Bantoe van de savannes** a) Les Lunda (Lunda, Bayaka , Bambala, Ban-
gongo, Bakwese, Bambundu et Bampende) ; b) Les Bakuba ; c) Les Batetela
(Bena Malela, Batetela, Vuafuluka, Bakusu, Matampa, Basongo Meno- *Ban-
kutu*) ; d) Les Baluba du groupe occidental (Baluba, Lulua – *Bashilange*, Bakete
et Basonge) e) Les Baluba du groupe oriental (Baluba, Bashila- *Balamoto* et
Babuii) ; f) Les Kioko ; g) Les Vuaniema (Wagoma, Wabwari, Bakaramba, Bisi
Marungu, Wahombo et Beni-Nondo) et h) des indéterminés : Beni-Marungu,
Baushi, Balamba, Wabemba, Waholoholo, Watemba et Basanga.

A.2. **De oostelijke Bantu** : a) Les Autonomes (Bakongo, Babira, Wania Boga,
Wania Ble, Awamba et Busaiga); b) ceux gouvernés par les Bahima : les Batuzi
(Balera, Warundi , Wafulero et Basigi) et les Bahima (Banyakole) et c) les Wa-
niamwezi (Bayeke)

B. **De Nubische tak** met de Nuba-groep : les Azande (Azande- Avungura et
Abandia).

C. **De Nigritische tak** : a) de vieux Nilotiques (Bari, Madi, Moru, Yambara,
Misa, Abukaya, Kuku, Kaliko, Mundu et Lugware) et b) de jeunes Nilotiques :
les Aluri (Pagnemur, Bagongo, Bangari, Asheri, Boro, Likoti, Pendolo, Paeli,
Koro, Bahuda et Panutu)

D. **De negrille tak** met de Dwergen.

E. **De gemengde volkeren** a) Les Bantu-Négrilles (Walese, Bambuba, Wa-
nande) ; b) les Bantu-Négrilles-Nilotiques (Lendu – Balega, Momvu) ; c) les
Bantu-Nuba (Mangbetu, Abarambo) les Nuba-Nilotiques (Makrakra, Abaka,
Fadjelu, Kakwa) et d) les indéterminés (Mabodo).

In Ferdinand Goffart, *Le Congo : géographie, physique*, op.cit.

- 33 Bruce Gilley, King Hochschild's Hoax , The American Conservative, April 2023.
- 34 Co-geschreven en geregisseerd door Ryan Coogler, 2018.
- 35 Laatste alinea van Yabili, Fake news , Mediaspaul, 2020.
- 36 Parodie van H.M. Stanley in Condition of Affairs in the Congo en de oprichting van zijn vrije staat 1882: « Zonder spoorweg is de Congo geen penny waard»

TABELS

Bibliografie	4
Je moet nooit nooit denken!	7
De kaart die me ‘ontmaagd’ had	9
De koning van Lumumba	13
Van ‘magisch’ naar boulimisch	15
Dit is nooit gezegd	18
De onjuiste perceptie van ED Morel	24
Afrika en de wereld bestonden ook	26
Verontwaardiging en woede	30
Een pentalogie	33
Verhullingen	34
Het is één minuut voor middernacht	37